Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

_____ Сергій ЛУКАШЕВИЧ

СИЛАБУС ОБОВ`ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: К «Безпека та оборона»

Спеціальність: К9 «Правоохоронна діяльність»

Освітня програма: «Правоохоронна діяльність»

Форма навчання: денна та заочна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник:
доктор філософії (PhD) з права , доцент _____ Ірина ТУР
(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри права (№702)

Протокол № 1 від «25 » серпня2025 р.

Завідувач кафедри Права
доктор юридичних наук, професор _____ Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

Погоджено з представником здобувачів освіти:
_____ _____ Владислав Власов
(підпис) (ім'я та прізвище)

Загальна інформація про викладачів

ПІБ: *Тур Ірина Юріївна*

Посада: *доцент кафедри права*

Науковий ступінь: *Доктор філософії (PhD) з права*

Вчене звання: –

E-mail: *i.tur@khai.edu*

Перелік дисциплін, які викладає: *Фінансове та податкове право, Кримінальне право (загальна частина), Юридичне документознавство*

Напрями наукових досліджень: *сферу наукових інтересів становлять питання методики та методології наукової діяльності, етики наукових досліджень, проблеми правового регулювання, кримінальні правопорушення на об'єктах критичної інфраструктури, теоретичні аспекти соціального захисту держави та населення; сучасні тенденції управління державно-приватним партнерством; державне регулювання страхової діяльності в Україні та країна ЄС; управління фінансовими ресурсами, вироблення і формування концепцій фінансової політики.*

1. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання – денна, заочна

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1

Дисципліна – *обов'язкова*

Загальна кількість годин за навчальним планом – 120 годин / 4 кредити ЄКТС:

за денною формою навчання *64 години аудиторних занять та 56 годин самостійної роботи здобувачів;*

за заочною формою навчання *8 годин аудиторних занять та 112 годин самостійної роботи здобувачів.*

Види занять – *лекції, практичні (семінари).*

Вид контролю – *поточний, модульний контроль, іспит*

Мова викладання – *українська*

Пререквізити – *Актуальні проблеми кримінального права; Актуальні питання адміністративного права та адміністративного судочинства; Кримінальні правопорушення на об'єктах критичної інфраструктури; Діяльність служб безпеки*

Кореквізити: *Сучасні проблеми доказування у кримінальному провадженні; Використання кримінального аналізу щодо протидії кримінальним правопорушенням на об'єктах критичної інфраструктури; Актуальні проблеми правового регулювання та організації безпеки суб'єктів господарювання критичної інфраструктури; Актуальні питання забезпечення прав і свобод людини у кримінальному судочинстві; Судові експертизи у кримінальному та адміністративному провадженнях за фактами кіберзлочинності.*

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Надання магістрантам необхідного обсягу спеціальних юридичних знань у галузі забезпечення правосуддя в Україні в умовах інтеграції правової системи нашої країни до системи законодавства країн-членів Європейського Союзу, що сприятиме розвитку професійного мислення, вдосконаленню навичок щодо здатності самостійного прийняття рішень та орієнтації у зазначеній галузі знань в умовах реалізації наукової діяльності та діяльності, пов'язаної з подальшою практичною роботою; формування необхідних знань та практичних навичок для розв'язання проблем правового регулювання та організації безпеки суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України із забезпечення кіберзахисту та кібербезпеки України.

Завдання: сформувати та розвинути у магістрантів глобальні, загальні і професійні компетентності; оволодіння здобувачами організаційними і методичними способами попередження правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури України; навчити застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні конкретних практичних завдань при розв'язанні проблем правового регулювання та організації безпеки суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України; формування практичних навичок системного аналізу кримінально-правової політики держави та розроблення рекомендацій щодо запобігання втручанням у діяльність об'єктів критичної інфраструктури України на основі власних спостережень та досліджень інших авторів.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)
Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні компетентності (СК)
Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:
СК4.Спроможність організовувати і керувати діяльністю підрозділів, створених для виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності.
СК8. Здатність визначено і наполегливо ставити професійні завдання та організовувати підлеглих для їх виконання, брати на себе відповідальність за результати виконання цих завдань.

СК10. Здатність аналізувати, оцінювати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних завдань.

СК12. Здатність до використання технічних приладів та спеціальних засобів, інформаційно-пошукових систем та баз даних, спеціальної техніки, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності.

СК 19. Здатність планувати, організовувати, координувати здійснення правоохоронних заходів за фактами виявлених правопорушень та нейтралізації їх наслідків.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.

ПРН4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

ПРН5. Аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення.

ПРН8. Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.

ПРН11. Розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності.

ПРН12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

ПРН13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

ПРН15. Модифікувати основні методи та засоби забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку.

ПРН19. Аналізувати обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати розвиток дій правопорушників, вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення правопорушень.

3. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1
Змістовний модуль 1. СУЧАСНІ ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Тема 1. Аналіз законодавства України щодо регулювання державної системи захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

*Семінарське (практичне) заняття : у*сне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми.

Критична інфраструктура – це системний комплекс стратегічно важливих матеріальних та нематеріальних об'єктів виробничої, невиробничої, соціальної сфери, а також окремі складові цього комплексу, (в тому числі ресурси), метою яких є ефективне забезпечення його повноцінного «життєвого» циклу, безпека, охорона здоров'я, добробут людини, сталий розвиток суспільства й економіки держави, забезпечення її суверенітету з огляду на те, що зловмисне втручання у функціонування, а також пошкодження, руйнація або виведення з ладу системи або її елементів внаслідок диверсій, техногенних чи природних катастроф, здатне призвести до тяжких наслідків. Під поняттям «захист критичної інфраструктури» розуміється цілеспрямована взаємоузгоджена діяльність уповноважених суб'єктів, які із застосуванням комплексу аналітичних, адміністративно-правових, безпекових, управлінських, інженерно-технічних, інформаційно-комунікаційних та інших засобів забезпечують безперервну функціональну спроможність об`єктів критичної інфраструктури шляхом запобігання й ефективної протидії потенційним або реальним загрозам, а відтак, підтримують на належному рівні стан національної безпеки, убезпечують життя, здоров`я та добробут людей у державі. Складовими механізму правового регулювання у сфері захисту критичної інфраструктури виступають: 1) норми права, що регулюють суспільні відносини у сфері захисту критичної інфраструктури (далі – ЗКІ) - розрізнені чинні норми права, які визначають компетенцію окремих суб'єктів щодо реалізації того чи іншого завдання у сфері ЗКІ; 2) акти реалізації норм права - процес фактичного втілення правових норм у сфері ЗКІ через діяльність суб'єктів захисту критичної інфраструктури; 3) правові відносини - поступово набувають все чіткіших рис вольові суспільні відносини у сфері ЗКІ, що виникають на основі норм права - правові відносини у сфері ЗКІ.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 2. Інфраструктурний потенціал держави як правова категорія.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське (практичне) заняття : усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми.

Захист критичної інфраструктури не просто має значний правовий потенціал, а й здатне передавати на рівні нормативно-правових актів увесь діапазон правовідносин, пов'язаних із підтриманням в належному стані абсолютної більшості елементів розгалуженої системи об'єктів критичної інфраструктури, в тому числі національної системи стійкості. У такий спосіб виникають підстави щодо його міжгалузевої класифікації та віднесення до ключових термінологічних сполучень. Україна володіє достатньо потужним інфраструктурним потенціалом, зважаючи на який вона має перетворитися та трансформуватися на суб'єкта міжнародної стабільності. Інфраструктурний потенціал виражає потенційні можливості суб'єктів ДСЗКІ, ступінь готовності та здатності здійснювати визначені законодавством заходи незалежно від рівня та кількості існуючих та потенційних загроз. Інфраструктурний потенціал постійно перебуває у стадії безперервного розвитку в параметрах кількісно-якісних змін відповідно до національних інтересів, а також залежно від тих соціально-економічних перетворень, які відбуваються в державі, технічному оснащенні як об'єктів критичної інфраструктури, так і безпосередньо суб'єктів ДСЗКІ, професіоналізму персоналу зазначених суб'єктів, організаційній структурі ДСЗКІ, системі захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 3. Поняття, зміст та структура державної системи захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське (практичне) заняття: усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми: Захисна функція держави була і залишається однією з найголовніших для її існування та розвитку. На кожному історичному етапі у кожній окремій державі ця функція доповнювалася новим змістом, мала свої особливості. Проте сучасність в умовах суцільної глобалізації та загострення гібридних війн на тлі стрімкого розвитку технологій значною мірою змінила сутність захисної функції держави. З огляду на це, під час її реалізації першочергова увага має приділятися саме захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України. Визначаючи безпеку як стан, виділяються параметри, що її характеризують: стійкість, стабільність, живучість системи: під стійкістю розуміється здатність системи нормально функціонувати при різних впливах, під стабільністю - сукупність сталостей до тривало діючих чинників, що

чинять вплив, а під живучістю - здатність систем зберігати функціонування в умовах цілеспрямованого впливу.

До суб'єктів безпосереднього забезпечення захисту об'єктів господарювання критичної інфраструктури України пропонується відносити такі підсистеми, як:

управлінсько-координаційна підсистема – охоплює органи державної влади, юридичних осіб публічного права, керівників, топ-менеджерів у сфері ЗКІ, які здійснюють управлінські функції, в тому числі щодо забезпечення стійкого й безперебійного функціонування об'єктів, їхнього захисту; відповідають за паспортизацію об'єктів, сприяють складанню й веденню Національного переліку об'єктів критичної інфраструктури; організують взаємодію з іншими суб'єктами в рамках системи критичної інфраструктури; в межах своїх повноважень скеровують діяльність підлеглих у разі виникнення кризових ситуацій;

техніко-функціональна підсистема – включає в себе операторів критичної інфраструктури незалежно від форми власності, персонал, що за своїми обов'язками відповідає за функціонування об'єктів у штатному режимі; провадить превентивні заходи щодо запобігання реалізації загроз; перебуває в режимі готовності до виникнення кризових ситуацій; орієнтований на взаємодію з іншими суб'єктами ЗКІ; забезпечує режим відновлення штатного функціонування;

фінансова й матеріально-ресурсна підсистема – представлена суб'єктами (організаціями, установами, їх окремими підрозділами), на яких покладається обов'язок економічного, фінансового забезпечення, постачання необхідних матеріалів, приладів, знаряддя, в тому числі протипожежного, закупівлі необхідних програмних інформаційних продуктів тощо;

моніторингово-аналітична підсистема – охоплює суб'єктів, на яких покладається обов'язок спостереження за діяльністю технічних та інформаційно- комунікаційних систем на об'єктах, здійснення аналізу щодо можливих загроз і ризиків, підготовки пропозицій керівництву щодо протидії негативним факторам впливу;

охоронно-превентивна підсистема – має широкий спектр суб'єктів від правоохоронних, розвідувальних, контррозвідувальних органів, окремих суб'єктів оперативно-розшукової діяльності до суб'єктів охоронної діяльності, на яких покладаються обов'язки щодо підтримання пропускного режиму на ОКІ, фізичного захисту об'єктів до підтримання режиму секретності на об'єктах, а також захисту від несанкціонованих втручань в роботу систем і механізмів через інформаційно-комунікаційні канали та кіберпростір, включаючи хакерські атаки. Дана підсистема водночас виступає як складова державної системи фізичного захисту з питань захищеності та охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, запобігання диверсіям, крадіжкам або будь-якому іншому неправомірному вилученню радіоактивних матеріалів; єдиної державної системи запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків; національної системи кібербезпеки;

кризово-ситуативна підсистема – інтегрується із єдиною державною системою цивільного захисту, передбачає залучення до заходів з реагування на кризову ситуацію Державної служби з надзвичайних ситуацій, окремих підрозділів Міністерства оборони України, МВС України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Державної спеціальної служби транспорту та ін.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 4. Сучасні парадигми формування макросистеми захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

*Семінарське (практичне) заняття:*усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми.

Правовим регулюванням охоплені усі елементи макросистеми правового регулювання та організації безпеки суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України. При цьому найбільш деталізовано нормативні положення представлені на рівні мезо- і екзосистем. В цілому ж наочно простежується розпорошеність окремих правових норм по десяткам нормативно-правових актів. Більше того, в рамках формування концепції цілісної моделі сталого розвитку потребують свого обов'язкового врахування та відображення цілі сталого розвитку, які можуть детермінувати напрями захисту критичної інфраструктури за окремим сферами життєдіяльності. Така ситуація може негативно впливати на загальний стан правового регулювання та організації безпеки суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України, що викликає необхідність розроблення й ухвалення в установленому порядку окремого Закону України, в якому були б зосереджені усі аспекти захисту критичної інфраструктури, з урахуванням положень концепції сталого розвитку. Також ще більш рельєфно проступає необхідність створення єдиного Уповноваженого органу у справах захисту критичної інфраструктури. Він має стати тим стрижневим компонентом, який буде формувати й консолідувати усю макросистему ЗКІ та значною мірою сприятиме її ефективності. Це позитивно вплине на розв'язання проблеми браку системності та дискретності у підходах нашої держави до формування стратегії сталого розвитку. Також це допоможе змінити наукові та практичні підходи до управління, якості економічного зростання, політики зайнятості та сферах охорони здоров'я і освіти. Таким чином, об'єкт правового регулювання та організації безпеки суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України варто розглядати як певну макросистему, яка об'єднує в собі низку інших, взаємопов'язаних між собою систем. При багатоаспектному підході у цьому питанні можна фокусуватися на взаємодії соціально-політичної, економічної й технологічної, організаційно-правової систем, кожна з яких становить собою складне утворення. Такий шлях дозволить максимально оптимізувати і процеси законотворчості, і практичну діяльність галузі в цілому, привести її у відповідність до реалізації концепції цілісної системи сталого розвитку та формування національної системи стійкості.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 5. Принципи формування державної системи захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське (практичне) заняття: усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми: Формування державної системи захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України є не просто першочерговим завданням, а виступає вимогою сьогодення, а також потребою суспільства й держави. Водночас, даний процес вимагає чіткого визначення цілей, завдань і принципів її формування, що як наслідок дозволяє виробити найбільш ефективну модель функціонування системи. Саме тому виділення й обґрунтування зазначених принципів на перших етапах являє собою теоретичне завдання. До них можна віднести: співпраця з громадянським суспільством; здійснення державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури; індикативні керівні принципи для підготовки планів; принципи побудови системи захисту критичної інфраструктури; планування безпеки; принципу групування; принципам ідентифікації критичної інфраструктури; принципи координованості, методологічної єдності; державно-приватного партнерства; конфіденційності; міжнародної співпраці; принципи економічних відносин та їх змін; загальні принципи захисту критичної інфраструктури; принципи державної політики у сфері захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України; фундаментальні принципи роботи; принципи взаємодії та співробітництва органів державної влади, приватного бізнесу, суспільства та держави; принципи функціонування державної системи; широко визнані принципи процесу планування; узгоджені принципи управління для різних етапів кризи; принципи антикризового управління; правові, організаційні, фінансово-економічні принципи; принципи законодавства ЄС тощо.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 6. Адміністративно-правові основи скринінгу прямих іноземних інвестицій в об'єкти критичної інфраструктури України.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське (практичне) заняття.: усне опитування, тестування. Завантажене у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми.

Важливим завданням є формування державної системи захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України, в рамках якої буде розроблено систему відповідних заходів, зокрема, спрямованих на недопущення реалізації загроз таким об'єктам. В науковій літературі здебільшого заходи із захисту критичної інфраструктури розглядаються крізь призму фізичних і технічних заходів. Однак поза науковою увагою на даний час залишаються правові, інформаційні, економічні та спеціальні заходи. Саме тому, постає наукова потреба у заповненні даної прогалини і

визначенні змісту таких заходів відповідно до означених блоків. З огляду на зазначене у темі розглядатиметься один із важливих заходів в рамках економічного блоку – скринінг прямих іноземних інвестицій в об'єкти критичної інфраструктури України. У цьому аспекті також варто підкреслити необхідність дослідження механізму адміністративного-правового регулювання порядку проведення перевірки (оцінки) прямих іноземних інвестицій в об'єкти критичної інфраструктури з метою забезпечення національної безпеки. Це зумовлює необхідність у законодавчому визначенні: порядку проведення перевірки (оцінки) прямих іноземних інвестицій в об'єкти критичної інфраструктури; суб'єктів, які мають проводити таку перевірку (оцінку) прямих іноземних інвестицій та їх адміністративно-правового статусу; механізму проведення такої перевірки (оцінки) прямих іноземних інвестицій в об'єкти критичної інфраструктури тощо.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 7. Пріоритети правового регулювання державної системи захисту об'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське (практичне) заняття : усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота : опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми

З урахуванням сучасних тенденцій, постає потреба у формуванні законодавства у сфері захисту критичної інфраструктури - сукупності законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють правові відносини у сфері ЗКІ і є джерелами певної галузі права. При цьому інтерпретація терміну «законодавство у сфері захисту критичної інфраструктури» ґрунтується на рішенні Конституційного Суду України, яким визначено, що «законодавство» - сукупність законів України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України і законів України. Проявом структурно-генетичного зв'язку майбутнього законодавства у сфері ЗКІ стало делегування і визначення за СБУ у ст. 19 Закону України «Про національну безпеку України» завдання із контррозвідувального захисту об'єктів критичної інфраструктури.

За допомогою методів наукового моделювання, екстраполяції, формально-юридичного методу можна зробити висновок, що пріоритетом правового регулювання державної системи захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України є створення ієрархічної системи нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини у сфері захисту критичної інфраструктури, яка має такий вигляд:

1) щорічні послання Президента України;
2) Стратегія національної безпеки України;
3) Концепція державної системи захисту критичної інфраструктури;
4) Закон України «Про національну безпеку України»;
5) Закон «Про критичну інфраструктуру та її захист»;
6) Національний план заходів щодо критичної інфраструктури;

7) інші нормативні акти, що регулюють окремі аспекти правовідносин у сфері ЗКІ

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

2. Виконання практичних завдань протягом семестру.

3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 8. Розробка адміністративно-правових засад формування національної системи стійкості у контексті захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

*Семінарське (практичне) заняття: у*сне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми.

Самостійне існування нації у тій чи іншій державній формі, національний розвиток і поважне місце на світовій арені все більше залежать і залежатимуть від того, якою мірою буде гарантована національна безпека держави. Крім того, технологічна еволюція стає джерелом принципово нових загроз, відкриваються нові можливості негативного впливу на особистість, суспільство і державу. Відтак, очевидна тенденція до зростання уразливості всіх членів міжнародного співтовариства перед обличчям різноманітних викликів та загроз, спектр і гострота яких еволюціонує, видозмінюється і набуває транскордонного характеру. При цьому, активні різновекторні трансформаційні процеси, які відбуваються у світі упродовж останніх десятиріч, зумовлюють нестійкість як національних, так і глобальних систем безпеки. Водночас захист і забезпечення стійкості критичної інфраструктури стають пріоритетами державної політики більшості держав світу. Використання терміну „стійкість" для виокремлення інструментів формалізації діяльності системи забезпечення національної безпеки як: вимоги до діяльності, що має враховувати різні типи загроз та спроможність реагувати протягом усього діапазону можливого розвитку ситуації (передбачення – підготовка – запобігання – реагування – відновлення), що формує запит на методологічний вимір; цільового стану, який, серед іншого, передбачає формування спроможностей більшої системи, що відображає цілепокладаючий вимір діяльності. Стійкість критичної інфраструктури - спроможність надійно функціонувати у штатному режимі, адаптуватися до умов, що постійно змінюються, протистояти та швидко відновлюватися після реалізації загроз будь-якого виду.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.

2. Виконання практичних завдань протягом семестру.

3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Модульний контроль 1

Змістовний модуль 2. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ЩОДО

ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Тема 9. Правоохоронні органи України як суб'єкти державної системи захисту об'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Лекція: очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

*Семінарське (практичне) заняття: у*сне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми: Сучасні безпекові зміни сприяють появі не лише нових загроз і формуванню нових видів безпекової політики, а й зумовлюють необхідність усвідомлення відмови від застарілого підходу щодо стандартного поділу суспільних відносин на певні види. Тривалий час безпековій політиці не було присвячено достатньої уваги науковців, а домінування фокусу, переважно політологів, призвело до перебільшення оціночних категорій при формуванні суджень щодо того чи іншого рівня потенційних загроз та небезпек. А тому, на даний час у вітчизняній науці виникла необхідність перегляду морально застарілих підходів та переходу до сучасних наукових засад побудови сильної і незалежної держави, з урахуванням виникнення та розвитку нових суспільних відносин. Завдання правоохоронних органів на цьому етапі розвитку України – створити умови для безперешкодної реалізації національних інтересів у найбільш важливих сферах життєдіяльності, що включає формування та розвиток ефективної системи державного захисту суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Правоохоронні органи мають виступати одним із ключових органів управління з: планування та реалізації заходів державної політики у сфері ЗКІ; стратегічного планування застосування сил та визначених засобів інших суб'єктів системи ЗКІ; проведення експертної оцінки загроз та ризиків критичній інфраструктурі, визначення заходів із запобігання їх реалізації та реагування на них; забезпечення взаємодії, координації та контролю за виконанням завдань у сфері ЗКІ силами безпеки та оборони у межах, визначених чинним законодавством України.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 10. Напрями удосконалення підготовки та підвищення кваліфікації фахівців із захисту об'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

*Лекція:*очна-відео-он-лайн лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське (практичне) заняття: усне опитування, тестування. Завантажена у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Он-лайн консультація. Робота в форумі.

Зміст теми.

Забезпечення безпеки та безперебійного функціонування суб'єктів господарювання критичної інфраструктури України значною мірою залежить від так званого «людського фактору». Саме рівень підготовленості фахівців, їхні компетенції, розуміння специфіки діяльності об'єктів господарювання критичної інфраструктури України та механізмів ефективної реалізації своїх функцій, а також уміння налагоджувати та здійснювати взаємодію багато в чому зумовлюють успіх справи захисту критичної інфраструктури в цілому. Водночас слід розуміти, що зазначені якості не з'являються самі по собі. Сподівання лише на отриману освіту чи власний життєвий або професійний досвід, без урахування особливостей, властивих сфері захисту критичної інфраструктури або окремому об'єкту критичної інфраструктури, для пізнання яких необхідний тривалий період роботи в галузі, також може призвести до серйозних наслідків як для окремого об'єкта, так і для держави загалом. Тому виникає необхідність в упорядкуванні адміністративно-правових засад підготовки та підвищення кваліфікації фахівців із захисту критичної інфраструктури.

Найбільший обсяг роботи у цьому напрямі постане перед Міністерством освіти і науки України як перед головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності. Зазначене пов'язане з тим, що саме цим органом державної влади буде здійснюватися управління освітнім процесом з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців із захисту об'єктів господарювання критичної інфраструктури України.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконання практичних завдань протягом семестру.
3. Переклад іноземних текстів установлених обсягів з актуальних питань теми.

Модульний контроль 2

4. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено.

Реферати, аналітичні огляди та інше – це індивідуальні завдання, які сприяють розширенню та поглибленню теоретичних знань з окремих тем навчальної дисципліни, формують навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, кримінальним законодавством, судовою практикою.

5. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота магістрантів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад, словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

6. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час семінарських, практичних занять та якості виконання самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого модуля навчальної дисципліни. Поточний контроль – проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення семінарських занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань студентів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної студентом навчальної роботи з певного навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

7. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

7.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Самостійна робота з навчально-методичними матеріалами	0…2	8	0…16
Виконання і захист практичних (семінарських) робіт	0...2	8	0...16
Модульний контроль 1	0…18	1	0…18
Усього за модуль			0…50
Змістовний модуль 2			
Самостійна робота з навчально-методичними матеріалами	0…5	2	0…10
Виконання і захист практичних (семінарських) робіт	0...5	2	0...10
Модульний контроль 2	0…30	1	0…30
Усього за модуль			0…50
Усього за семестр			**0…100**

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

7.2. Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Досягненню ними належного рівня компетентності, який за підсумками навчання визначається за такими критеріями:

Відмінно (90-100). "Відмінно" – теоретичний зміст дисципліни (курсу) засвоєний студентом повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

Добре (75-89). Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки.

Задовільно (60-74). Теоретичний зміст дисципліни засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна.

Незадовільно (0-59): студент має фрагментарні знання, що базуються на попередньому досвіді, але не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов’язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов’язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);
- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напряму 20 балів);
- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов’язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов’язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов’язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отриманні рейтингового місця у тематично пов’язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату /презентації, доповіді (5 балів);
- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об`єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- інші активності, пов’язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік

90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

8. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf). Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчестності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахуванння викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/).

Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.

2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД) (Mentor: https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=9135)

9. Рекомендована література

Законодавство

1. Конституція України: прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731- 10

3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14?find=1&text=комп#w1_11

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (в редакції від 11.09.2020). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text

5. Стратегія національної безпеки України. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №121/2021. URL: https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037

6. Стратегія воєнної безпеки України. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 392/2020. URL: https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661

7. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року з Протоколами: прийнята резолюцією 55/25 ГА ООН від 15.11.2000 р. // Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. Київ, 2006. С. 554–606.

8. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 997_009#Text

9. Європейська конвенція про взаємну правову допомогу у кримінальних справах 1959 року з Додатковими протоколами 1978 та 2001 року до неї; ратифікована Законом України від 16 січ. 1998 р. // Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. Київ, 2006. С. 112–232.

10. Концепція (основи державної політики) національної безпеки України : постанова Верховної Ради України від 16 січ. 1997 р. № 3/97 ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 10. Ст. 85.

Базова

1. Developing The Critical Infrastructure Protection System in Ukraine : monograph / [S. Kondratov, D. Bobro, V. Horbulin et al.] ; general editor O. Sukhodolia. Kyiv : NISS, 2017. 184 p.

2. Mykola Nechyporuk, Volodymyr Pavlikov, Nataliia Filipenko, Hanna Spitsyna, Ihor Shynkarenko Cyberterrorism (2020) Attacks on Critical Infrastructure and Aviation: Criminal and Legal Policy of Countering. Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering – 2020. Synergetic Engineering P. 206-220. ISBN 978-3-030-66716-0 ISBN 978-3-030-66717-7 (eBook). URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-66717-7.

3. Бірюков Д. С. Захист критичної інфраструктури в Україні: від наукового осмислення до розробки засад політики. Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки. 2015. Вип. 3–4 (7–8). С. 155–170.

4. Бірюков Д. С., Кондратов С. І. Захист критичної інфраструктури: проблеми та перспективи впровадження в Україні. Київ : НІСД, 2012. 96 с.

5. Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні: зб. матеріалів міжнар. експертних нарад. Національний інститут стратегічних досліджень : [сайт]. URL: http://old2.niss.gov.ua/articles/2213/.

6. Кондратов С. І. Про забезпечення координації дій, взаємодії та обміну інформацією при створенні державної системи захисту критичної інфраструктури : аналіт. доп. Київ : НСІД, 2018. 30 с.

7. Концепція захисту критичної інфраструктури: стан, проблеми та перспективи її впровадження в Україні : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (7–8 листоп. 2013 р., Київ-Вишгород) / [упоряд.: Д. С. Бірюков, С. І. Кондратов] ; Нац. ін-т стратег. досліджень. Київ : НІСД, 2014. 147 с.

8. Ліпкан В. А. Безпекознавство : навч. посіб. Київ : Європ. ун-т, 2003.

9. Ліпкан В. А. Національна безпека і національні інтереси України. Київ : КНТ, 2006. 68 с.

10. Ліпкан В. А. Національна безпека України : навч. посіб. Київ : Кондор, 2008. 552 с.

11. Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навч. посіб. Київ : КНТ, 2006. 280 с. (Серія : Національна і міжнародна безпека).

12. Ліпкан В., Максименко Ю. Націобезпекознавство: проблеми формування категорійно-понятійного апарату. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 8. С. 7–11.

13. Медвідь М. М. Державна та національна безпека: понятійно-категоріальний апарат. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2017. № 2. С. 74–84.

14. Науковий вісник публічного та приватного права. 2019. Вип. 5. т. 2. С. 14–20.

15. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / Д. Г. Бобро, С. П. Іванюта, С. І. Кондратов, О. М. Суходоля ; за заг. ред. О. М. Суходолі. Київ : НІСД, 2019. 224 с.

16. Сивак Т. В. Концептуальна модель стратегічних комунікацій у державному управлінні. Аналітика і влада : журн. експерт.-аналіт. матеріалів і наук. пр. Ін-ту проблем держ. упр. та місц. самоврядування НАДУ при Президентові України. 2014. № 9. С. 86–93.

17. Сивак Т. В. Проблемне поле формування та функціонування стратегічних комунікацій в Україні. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2019. Вип. 1. С. 51–60.

18. Сивак Т. В. Розвиток спроможностей у сфері стратегічних комунікацій: практичні рекомендації. Держава та регіони. 2019. № 2. С. 19–26.

19. Сивак Т. В. Стратегічні комунікації у системі публічного управління України : монографія. Київ : НАДУ, 2019. 338 с.

20. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика: проблеми та перспективи : монографія. Харків : С.А.М., 2011. 548 с.

21. Суходоля О. М. Законодавче забезпечення та механізми управління у сфері енергетичної безпеки України. Стратегічні пріоритети. 2019. № 2 (50). С. 13–26.

22. Суходоля О. М. Захист критичної інфраструктури в умовах гібридної війни: проблеми та пріоритети державної політики України. Стратегічні пріоритети. 2016. № 3. С. 62–76.

23. Суходоля О. М. Захист критичної інфраструктури: сучасні виклики та пріоритетні завдання сектору безпеки. Науковий часопис Академії національної безпеки. 2017. Вип. 1–2 (13–14). С. 30–80.

24. Тихомиров О. О. Забезпечення інформаційної безпеки як функція держави : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2011. 231 с.

25. Шипілова Л. М. Порівняльний аналіз ключових понять і категорій основ національної безпеки України : автореф. дис. … канд. політ. наук : 21.01.01. Київ, 2007. 20 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : http://iportal.rada.gov.ua.
2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Урядовий портал. URL : http://www.kmu.gov.ua/control.
3. Офіційний веб-портал Ради національної безпеки і оборони https://www.rnbo.gov.ua/
4. Офіційний веб-портал Служби безпеки України https://ssu.gov.ua/
5. Офіційний вебсайт Національного агентства з питань запобігання корупції. URL : https://nazk.gov.ua/uk/
6. Єдиний портал органів системи Міністерства внутрішніх справ України. URL : http://mvs.gov.ua.